

2020 -2023

Foto: Arne Langmo, *Kviger på høstbeite*

LANDBRUKSPLAN INDRE FOSEN

Et robust matfat for Trøndelag

Foto: Eirik Nygård,
Væren Bernhoff

Foto: Roar Sjøbakk,
Fairytale i vekst

Foto: Richard Hanssen,
Gris i hus på beite

Landbruket i Indre Fosen

~~Med 77 800 dekar jordbruksareal og 382 000 dekar produktiv skog er Indre Fosen en av fylkets store landbrukskommuner.~~ Indre Fosen er den fjerde største kommunen på melk og sjette størst på verdiskaping i jordbruket i Trøndelag. Indre Fosen har også store skogressurser og store beiteressurser i utmarka. ~~90 % av kommunens areal er utmark og dagens beitedyr henter ut føreheter for mange millioner i løpet av en beitesommer.~~ Det ~~varer~~ 298 foretak som søkte ~~teer~~ produksjonstilskudd i Indre Fosen, derav 204 husdyrbrukere. I 2020 kom det til 6 husdyrbrukere fra Verrabotn.

~~Antall foretak er mer enn halvert på 25 år. Produksjonen av melk og gris har over en 25-årsperiode gått mye ned i kommunen, ammeku har økt betraktelig og sau har økt noe. Kornproduksjonen har økt i denne perioden. Økologisk produksjon var lenge i vekst, men har de siste årene gått mye tilbake.~~

Indre Fosen hadde i 2015 en samlet verdiskaping i jordbruket (bruttoprodukt) beregnet til 145 millioner der 2/3 kommer fra melkeproduksjonen. Verdiskapinga i skogbruket var på 11,6 millioner og for landbruksbasert tilleggsnæring på 15,8 millioner.

Andel sysselsatte i all landbruksbasert virksomhet av totalt sysselsatte i kommunen var i 2015 13 % for Indre Fosen. Sysselsettingsvirkninger i 2015 var 542 årsverk for jord, skog og relatert industri i kommunen. Ett årsverk er beregnet til 1 845 timer. Ved bruk av sysselsettingsmultiplikatorer kan vi finne ringvirkningene fra jord- og skogbruket. I sysselsettingsberegninger for 2015 for Indre Fosen kommune anslås det samlet 1 010 landbruksrelaterte sysselsatte i Trøndelag basert på de 342 som er sysselsatt i primærleddet.

Kommunens næringsarbeid er organisert i sektor for næring og areal der landbruk er ett av fagområdene. Gjennom prosjektet DYRK Fosen er det ett stort nettverk på landbruk der kommunene har fått økt samarbeid og kompetanseheving og der forvaltning og næringsutvikling løfter i lag.

Stortingsmelding nr. 11 (2016-2017) om Landbruks- og matpolitikken har fire overordna mål: matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser. Jordbrukspolitikken skal legge til rette for økt matproduksjon, mer mangfold, økt effektivitet og styrket konkurransekraft.

Hvordan trøndersk landbruksrelatert virksomhet utvikler seg framover avhenger av rekke forhold, blant annet av landbrukspolitikk, arealforvaltning og innovasjon/fornyelse i næringene. Klimakur 2030 vil trolig også påvirke landbruket.

Landbruket i Indre Fosen skal være ledende i Trøndelag. Vi har ett stort og mangfoldig produksjonsmiljø i de tradisjonelle næringene som tar i bruk ny teknologi og søker å utnytte markedsmulighetene. Næringa er framoverlent og søker også muligheter i landbruksbasert tilleggsnæring.

Bonden produserer mat og fellesgoder og er stolt av arbeidet sitt! Det ene er de gode naturprodukter som produseres i form av melk, kjøtt, ull, egg, korn, grønnsaker - men

også og de indirekte verdier som kulturlandskap, spredt bosetting, setermiljø, trivsel og arbeidsplasser utgjør. Bonden er **også** en kultur- og tradisjonsbærer som bringer videre og utvikler tradisjoner og skjøtter nyere og gamle kulturminner.

Hovedsatsingsområdene i Indre Fosen kommune i planperioden skal være å

- 1) *Opprettholde melke –, kjøtt- og grovfôrproduksjon*
- 2) *Utnytte beiteressursene*
- 3) *Øke landbrukets bidrag til et bærekraftig samfunn*

Landbruksplan for Indre Fosen

Landbruksplanen er en del av Indre Fosen kommune sitt plansystem. Leksvik og Rissa kommune hadde begge utdaterte landbruksplaner og det er nå laget en helt ny plan for den nye kommunen. Planen gjelder for 2020-2023 og følger dermed kommunestyreperioden.

Landbruksrådet har vært styringsgruppe i prosessen med planen og har også hatt funksjonen som arbeidsgruppe. Det ble arrangert fem grendemøter i perioden januar til mars 2019 der det kom inn mange innspill på hva som er viktig for næringa at det arbeides aktivt med. Landbruksrådet har hatt landbruksplan på agendaen på ... møter.

Landbruksplanen er en fagplan. Derav følger faglig høring; det vil si at fylkesmannen og lokale landbruksorganisasjoner er høringsinstanser. Arealutvalget er behandlende og innstillende organ. Arealutvalget har også hatt to arbeidsmøter der de har jobbet med planen. Høringen foregikk i perioden 29.04.2020-20.05.2020. Det var innen høringsfristen kommet inn **åtte...** uttalelser. **Arealutvalget la fram innstilling med forslag til ny landbruksplan i møte den 25.08.2020. Landbruksplanen ble vedtatt i kommunestyret den 10.09.2020.**

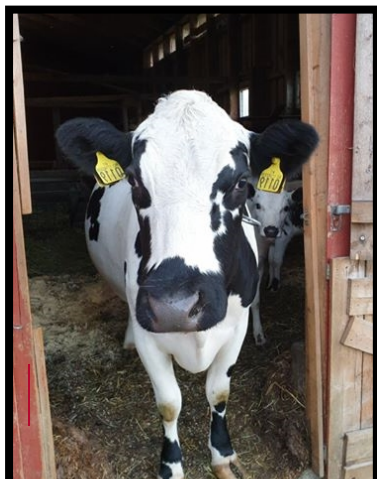

Foto: Per-Arne Sæther,
Dronning fjellrose på Mevassetran

Foto: Roar Sjøbakk, Såing i godvær

Foto: Per-Arne Sæther, Tynningshogst på heia

Vedlegg til planen

- Ressursgrunnlaget
- Utviklingstrekk i landbruket
- Verdiskaping og sysselsetting
- Rammer og føringer i landbruket

Tiltaksplan 2020-2023

Tiltaksplan for 2020-2023

Tiltaksplanen er ikke en utfyllende plan, men en rettesnor for hva som ønskes gjennomført i planperioden. Tiltak kan falle fra og komme til ettersom behov, muligheter og utfordringer er i stadig endring.

Tiltaksplan for Indre Fosen er delt inn i fem hovedmål som hvert har mange delmål og tiltak.

Landbruksplan for Indre Fosen har 49 delmål fordelt på fem hovedmål og enda flere tiltak. Tiltakene skal gjennomføres i samarbeid mellom næringa, kommunens ansatte og politikerne i Indre Fosen. Det er administrasjonen som har hovedansvaret for oppfølginga av planen. Med dagens kommunale ressurser vil mange av delmålene i denne omfattende planen ikke kunne prioriteres. For å sikre gjennomføring av tiltakene i planen må det inn en ekstern ressurs i planperioden.

Hovedmål 1: Landbruket i Indre Fosen skal være en pådriver i lokal, regional og norsk landbrukspolitikk og ha fokus på arealbruk.

Delmål	Tiltak	Gjennomføres i	Ansvarlig
--------	--------	----------------	-----------

1.1 Påvirke ovenfor kommune, fylke og statlige landbruksmyndigheter	Ta opp viktige utfordringer i landbrukspolitikken og gi innspill til lokale politikere, fylke og landbruks- og matdepartementet.	Kontinuerlig	Alle
	Fremme landbrukets stilling og styrking av rammevilkårene i næringa.	Årlig	Faglagene Politikerne
1.2. Landbruksrådet som høringsinstans	Landbruksrådet får landbrukspolitiske høringer til uttalelse.	Etter behov	Admin
1.3. Nullvisjon for omdisponering av jordbruksarealer	Landbruksrådet Være en høringspartner i omstridte kompliserte saker i forbindelse med arealplan.	Etter behov	Admin
	<u>Dispensasjonspraksisen gjenspeiles av at jordvern ett et forhold det skal legges særlig vekt på.</u>	Kontinuerlig	<u>Politikerne</u>
1.4. Utvikle nye løsninger	Bistå gårdbrukerne ved planlegging, oppstart og gjennomføring.	Etter behov 2020?	Rådgivere Admin
	Bistå i pilotprosjekter - f.eks. nye sonegrenser	2020- <u>2021</u>	Admin
1.5. Kommunale retningslinjer for landbruksforvaltningen	Utarbeide kommunale retningslinjer for skjønnnet innenfor lovforvaltningen i Indre Fosen kommune	<u>2021</u> Årlig	Arealutvalget
1.6. Økt r Regionalt samarbeid	<u>Utvikle s</u> Landbrukskontorene <u>amarbeid om</u> (rutine-beskrivelser), r <u>Rovviltforvaltning</u> , skog (felles retningslinjer og tilskuddsforvaltning <u>på</u> <u>skog</u>) <u>og på næringsutvikling</u>	<u>Kontinuerlig</u> 2020	Admin
1.7 Økt samhandling mellom landbruksrådet og arealutvalget	Fremme sak på valg av representant fra arealutvalget til dialogmøter med landbruksrådet	<u>2020</u>	Arealutvalget

Hovedmål 2: Landbruket i Indre Fosen skal ha en mangfoldig bruksstruktur og produksjon med fokus på økt verdiskaping og bosetting i grendene.

Delmål	Tiltak	Gjennomføres i	Ansvarlig
2.1. God infrastruktur i grendene der telefondekning er viktigst	Arbeide for bedre dekning og bedre infrastruktur i hele kommunen (God infrastruktur: fiber, mobildekning, vei, offentlig vann og avløp)	Hele perioden	Politikerne
2.2. Unngå driftsstans som følge av strømbrudd	Lage beredskapsplan for strømbrudd.	2020	Faglagene
2.3. Generell økning av produksjonsomfang i alle produksjoner der det er rom for det	<u>-Utnytte markedsmuligheter og stimulere til produksjoner det er naturgitte forhold for.</u> <u>-Potensiale i nydyrking, utmark og gjengrodd kulturmark.</u>	Kontinuerlig	Faglagene
2.4. <u>Fornyning i driftsapparatet</u> <u>Investeringer i driftsbygninger</u>	<u>Investering i driftsbygninger</u>	<u>Etter behov</u>	<u>Admin</u> <u>Rådgivere</u>
2.5 <u>Øke melkeproduksjonen</u> <u>Opprettholde melkeknoten</u> og unngå nedgangen i antall melkebruk	<u>-Økt kvoteutnyttelse</u> <u>-Kommunal oversikt/Stimulere til at alle produksjoner oppnår maksimal produksjon ut fra ressursgrunnlag (f.eks. kvoter) utveksling av kjøp/utleie og salg/leie</u> <u>-Delta aktivt i prosjekt for mindre melkebruk i regi fylkesmannen</u>	Etter behov <u>2020-2021</u> <u>2021</u>	Rådgivere Admin <u>Tine Fylkesmannen</u> <u>Admin</u>
2.6. Opprettholde produksjonsmiljøene	Rådgivningspakke til bruk som ønsker å investere i driftsbygningene. <u>Delta aktivt i prosjekt for mindre melkebruk i regi fylkesmannen</u>		<u>Admin</u> <u>Faglagene</u>
2.7. Oppmuntre til framtidstro og entusiasme			Faglagene Admin
2.8. Økt samhandling mellom landbruk og reiseliv	Skape sosiale og faglige arenaer i samarbeid med faglagene og både innen og på tvers av produksjoner og fagmiljø. Fokus på muligheter <u>i verdens viktigste næring</u> , f.eks. se på eksportmuligheter. Arbeide med yrkesstolthet og betalingsvilje.	Ved behov	Ulike lag Admin Admin Faglagene
2.9 Støtte opp om eksisterende og nye tilleggsnæringer	Reiselivssamarbeid, nettverksbygging, kompetanseheving. Opprettholde kulturlandskap. Lokalproduserte produkter.		Faglagene
2.10. Pådriver på landbruksnærings	<u>-Informasjon og hjelp ved søknader.</u> <u>-Nettverksbygging for nye næringer.</u> <u>-Stimulere til økt foredling</u>		Politikerne <u>Perler på en snor</u> Admin

2.11. Jordbruksarealer holdes i hevd og i full drift	- <u>Biogass/lage pelletert gjødsel av blautgjødsel.</u>	Årlig	Rådgivere og faglagene
2.12. Stoppe gjengroing og restaurere jordbruksareal	Pådriver dedikert arbeid for økt verdiskaping på jord og skog, <u>samt rekrutteringsarbeid.</u>	2021	Admin
2.13. Økt opptak av føreheter i utmarka	-Oppfølging av driveplikten. -Fokus på drenering og fornying av eng og tilstrekkelig beitetrykk på beiter.	2021	<u>Admin</u>
2.14. Løse utfordringer med gjerdehold mot utmark	Motivere og informere om arbeid for å hindre gjengroing og muligheter til støtte for restaurering gjennom Miljødirektorat, SMIL og RMP.		Admin og <u>faglagene</u>
2.15. <u>Opprettholde og videreutvikle den Fortsatt stimulans til økologiske produksjonen</u>	Lage beitebruksplan som belyser potensialet i utmark og hvordan utnytte dette.	<u>Kontinuerlig</u>	<u>Beitelagene</u>
2.16. Spredt bosetting utenfor pressområdene	Beitebruksplan med utfordringer og løsninger	<u>2022</u>	Admin
2.17. Økt satsning på grønnsaker, frukt og bær	- <u>Stimulere til omlegging.</u> - <u>Arbeide for økt kunnskap.</u> - <u>Støtte opp om Reko-ringene</u>		<u>Admin, politikere og beitelagene</u>
<u>2.18. Flere makeskifter</u>	Tillatelser til spredt boligbygging utenfor pressområdene – <u>må ikke berøre jordbruksareal</u>		<u>Beitelagene og politikere</u>
<u>2.19. Flere setre i drift</u>	<u>Prosjektbasert satsning for økt produksjon; kompetanseheving, nettverksbygging og avsetning.</u> <u>Prosjektbasert satsning der det jobbes direkte opp mot grunneiere</u> <u>Se på mulighetsrommet og potensielle nye seterbrukere</u>		<u>Admin og faglagene</u>
			Arealutvalget
			<u>Alle, samt Norsk landbruksrådgivning</u>
			<u>Politikere</u>
			<u>Leksvik seterlag og admin</u>

Hovedmål 3: Bedre utnyttelse av skog og innmark i Indre Fosen kommune

Delmål	Tiltak	Gjennomføres i	Ansvarlig
--------	--------	----------------	-----------

3.1. Normalisere hogstklassefordelinga • Økt uttak av hogstklasse V og mindre uttak av hogstklasse IV (ikke hogstmoden) • <u>Økt kunnskap om ressursen, veibygging og økt avvirkning i vanskelig terreng.</u>	Fokus på verdiøkning fra hogstklasse IV til V (hogstmoden) Større fokus på økt samhandling om driftssamarbeid - På forskudd med planleggingen av drifter – samarbeid med naboen - Tett dialog med tømmerkjøper/skogbruksleder - Utnytte de økonomiske virkemidlene - Fokus på nye eiere – motivasjons- /informasjonsarbeid - <u>Bevisstgjøre næringa på konsekvenser av ungskoghogst.</u> <u>Følge opp 3-årskravet for planting ved å lage kommunal oversikt over hogsttidspunkt – internsystem for oppfølging</u> <u>Innføre meldeplikt til kommunen?</u>	Årlig	Skogeierlag og admin
3.2. Følge opp 3-årskravet for planting. Oppfølging av hogging og etablering av innmarksbeite <u>på skogareal.</u>	- Skogdager, skogkvelder - Samhandling med skole - Synlig på marten og lignende - Informasjon til kommunestyret - Aktivt styre i skogeierlaget		Admin Admin Skogeierlag
3.3. Aktivt og inkluderende skogbruksmiljø – forutsetning for høy aktivitet i skogen.	- Håndhevelse av foryngelsesplikt - Opprettholde høy tilskuddssats for ungskogpleie - Økt beiting i ungsbogen - Deltakelse i LENSEA Fosen – finansiering av ”skogpådriever” <u>Deltakelse i prosjektet «Skogsatsing Trøndelag» med finansiering av skogpådriever</u>		Admin
3.4. Bærekraftig skogproduksjon med fokus på foryngelse og ungskogpleie	Oppfølging av hovedplan vei - Synliggjøre behovet for et bredt spekter av økonomiske virkemidler - Påvirke at tilskuddsprofilen i Trøndelag blir differensiert og tilpasset lokale forhold - Sikre tilskudd til traktorveger og lang transport. - Bistå til realisering og gjennomføring av vegprosjekter		Faglagene Politikerne Politikerne, admin og skogeierlag
3.5. Økonomiske virkemidler tilpasset lokale forhold	Skog- og krattrydding langs vei gjennomføres i deler av kommunen. Gjeninnføring av bioenergitilskudd.	Kontinuerlig	Politikerne og faglagene Politikerne Viltfaglig råd og faglagene
3.6. Bedre trafiksikkerhet			

3.7. Bedre viltforvaltning	- Plan for uttak av skadedyr - Forhindre skade på rundballer og avling. - Restkvoteordning?		Politikerne
3.8. Rovviltbestand i henhold til vedtatte bestandsmål.	Arbeide for et «rovdyrfritt» Fosen i henhold til vedtatte bestandsmål.		

Hovedmål 4: Landbruket i Indre Fosen skal kjennetegnes av kompetanse og lønnsomhet og ha fokus på rekruttering

Delmål	Tiltak	Gjennomføres i	Ansvarlig
4.1. Grunnutdanning, videreutdanning og rådgivning	- Agronomikurs; kveldskurs for bønder uten landbruksutdanning - Studieringer - Lærlingordning i landbruket - Datakurs; nyttige nettstedet og søknader på nett - Kompetanseutveksling på synergier i økologisk og konvensjonell drift - <u>Økt bruk av digitale løsninger</u>		Landbruks-skolene Faglagene Admin <u>Norsk landbruksrådg</u> <u>Alle</u>
4.2. Øke bondens muligheter for økonomisk styring	- Opplæring i registrering av rovdyrobservasjoner - og kadaverfunnregistreringer på internett - Eierskiftekurs - Videreformidling av fagkurs - Kursing i økonomi og regnskap - Heve kompetansen til regnskapskontorene om skogfundsordningen Avløserkurs for ungdom (og andre)		
4.3 Kompetente avløserer for landbruket	Se på muligheter for samarbeid avløserlag og bygdetjenester – felles nettplattform for tjenester Tilpassing av informasjonsmengde og kanal.		Bondelag, avløserlag og bygdetjenester
4.4. Informasjonsflyt	Treffplass for kommende og nye gårdbrukere. «Nye bønder»-møter. <u>-Se på pågående rekrutteringsprosjekter og lage et lite nytt konkret prosjekt for Fosen</u>		Admin <u>Bondelagene</u>

4.5 Arbeide aktivt for «unge bønder» -fora	Videreformidling av mentorordningene for økt bruk av disse		Admin og bondelagene
4.6. Skaffe bedre beslutningsgrunnlag for avgjørelser/utvikling	Bruk av gårdsråd der det er ønskelig/behov		Admin og aktørene Admin

Hovedmål 5: Landbruket i Indre Fosen skal arbeide for bedre klima, miljø og bærekraft

Delmål	Tiltak	Gjennomføres i	Ansvarlig
5.1. Redusere utslipp av klimagasser fra jordbruket	- Økt gjødsellagerkapasitet gjennom (tett dekke og flere felles lagere) - Tidlig spredning av husdyrgjødsel - Nedfelling av husdyrgjødsel - Aktivt jord- og skogbruk - Oppfølging klimaskog - Klimakalkulator på gården - Redusere transportbehovet	Hele perioden	Admin, faglagene
5.2. Redusere utslipp av næringsstoffer fra jordbruket	- Komplette og riktig dimensjonerte hydrotekniske anlegg - Jord i god hevd - Kantsoner/bufferzoner	Hele perioden	Admin
5.3. Redusert bruk av sprøytemidler og andre giftstoffer i landbruket	- Fokus på vekstskifte, gjenlegg sprøytetidspunkt. - Økt bruk av ugrasharving. - Integrert plantevern		Rådgivere (Norsk landbruksrådgivning)
5.4. Økt bruk av tre i bygninger	Tilskudd til bruk av tre i bygninger (IN) og kommunale virkemidler (CO ₂ -opptak).	Hele perioden	Rådgivere, politikere
5.5. Bedre energiutnytting og elektrifisering	Økt kunnskap om bruk av nye energikilder og ny teknologi	Kontinuerlig	Rådgivere
	Riktig avfallshåndtering. Gode gjenbruks- og returordninger for næringslivet.	2020	Faglagene og admin

5.6. Mindre forsøpling og brenning.	<u>Landbruksplasten blir ikke hentet. Dette må gjøres noe med, og det må sees på løsning</u>	Hele perioden	Admin
5.7. Sikre/forbedre leveområder for ville pollinerende insekter og ivareta biologisk mangfold	- Aktiv skjøtsel av slåttemark, naturbeitemarker og andre biologisk verdifulle arealer i kommunen. - Kartlegging og utarbeidelse av skjøtselsplaner for flere arealer. - Ivareta/etablere kantsoner, åkerholmer, korridorer o.l.		
5.8. Bidra til å nå miljømål for vassdragene i Indre Fosen	Sette ned en egen faggruppe landbruk.	2021	Admin
5.9. Reduksjon av transportbehov	<u>Mediasaker som viser gode eksempler på</u> - Reduseret transport - reduseret behovet for transport (arrondering, «byttelapp-system») - energieffektivisering av transport ((av-fôr og gjødsel?)	<u>Hele perioden</u>	<u>Faglagene og admin</u>

